

ISLOM DINIDA INSON MA'NAVIYATI VA MA'RIFATI MASALASI

Davronova Feruza Raxmanovna

O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti "Ijtimoiy fanlar" kafedrası
o'qituvchi, s.f.f.d. (PhD)

G'aniyeva Zaynab Xusanovna

O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti. 1-bosqich talabasi

Annotatsiya: Mamlakatimizda huquqiy madaniyatni yuksaltirishning chora-tadbirlari ishlab chiqilib, hayotga tatbiq etilayotgan sharoitda qonunlarni musulmon huquqiga asoslanib ilmiy tahlil qilish g'oyat muhim sanaladi. Mazkur maqolada Islom dini ezgulik, ilmga yetaklovch muqaddas din ekanligi ko'rib chiqiladi va uning asoslari milliy urf odatlarimiz va Konstitutsiyamiz bilan solishtiriladi.

Kalit so'zlar: Islom dini, ma'rifat tushunchasi, O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi, vatanga muhabbat, ota-onaga yaxshilik, qo'shnichilik odobi, poraxo'rlik, haqoratlash.

Аннотация: Научный анализ законов, основанных на мусульманском праве, считается чрезвычайно важным в условиях, когда в нашей стране разрабатываются и реализуются меры по повышению правовой культуры. В данной статье исследуется тот факт, что ислам является хорошей, святой религией, ведущей к знаниям, и сравниваются его основы с нашими национальными традициями и Конституцией.

Ключевые слова: Ислам, понятие просвещения, Конституция Республики Узбекистан, любовь к Родине, доброта к родителям, добрососедство, подкуп, оскорбления.

ANNOTATION: The scientific analysis of laws based on Islamic law is considered extremely important in the conditions when measures are being developed and implemented in our country to improve the legal culture. This article explores the

fact that Islam is a good, holy religion that leads to knowledge and compares its foundations with our national traditions and constitution.

KEYWORDS: Islam, the concept of enlightenment, the Constitution of the Republic of Uzbekistan, love for the Motherland, kindness to parents, good neighborliness, bribery, insults.

Islom dini ma'rifat dinidir. Inson hayotini esa ilmu ma'rifatsiz tasavvur qilib bo'lmaydi. Ma'rifat – muslimning ikki dunyosini yorituvchi nur. Islomiy ma'rifat vositasida biz dunyo va oxiratimiz go'zalligiga yo'l topamiz. Shu ma'rifat orqali Yaratganni, uning qudratini, yaratmaqlarini taniymiz, Ilohiy Kalomning hikmatini anglaymiz. Ana shunday ma'rifatdan bahramand bo'lgan oriflar jamiyatida nafaqat insonga, balki hayvonga, qurt-qumursqalarga, bir so'z bilan aytganda butun jonli va jonsiz mavjudotga hal muomalada bo'ladi. Chunki ma'rifatli inson tabiatdagi birgina toshning ham o'z o'rnini va vazifasi borligini anglaydi, Alloh taolo o'z Kalomidagi suralarning birini "Naml"-chumoli deb atashi bejiz emas. Demak, bu ma'rifat bizga hatto chumoli bilan ham qanday muomalada bo'lishimizgacha o'rgatadi. [3]

Eng avvalo, Vatanga bo'lgan muhabbat haqida fikr yuritsak: Vatanga muhabbat - nozik tuyg'u Inson ega bo'lgan narsalar ichida eng bebahosi - dini va Vatanidir. Biror inson yo'qki, Vatanini ulug'lamasa. Chunki Vatan uning kindik qoni to'kilgan, go'daklik chog'i o'tgan, ilk qadamlarini qo'ygan, yoshlik, keksalik xotiralari davrlarini surgan, muhrlangan, ota-bobolarining yurti, farzandu nabiralari ulg'aygan zamindir! [1] Islom dinida Vatan va unga bog'liq bo'lgan qadriyatlarni asrab- avaylash, himoya qilish madh etiladi. Insonning Vatani oldida bir necha haq vazifalari va bor. Avvalo, o'z Vatanga chin muhabbat qo'yish; Vatanini obod etish. Bu haqda Alloh taolo shunday marhamat qiladi: "U sizlarni yerdan paydo qildi va un sizni obodligi uchun qo'ydi" (Hud 61). [5]

Vatan obodligi taraqqiyot hamda yuksalishlarning asosi demakdir. Zero, Vatanni sevmoq iymondandir. Yuqorida keltirilgankek, Muborak dinimiz bo'lmish Islom dini Odam bolasini, insoniyatni faqatgina yaxshilik qilish, shirinsuxan bo'lish, birovni

og'irini yengil qilish, yetimni boshini silash, kambag'alga yordam berish, silayi rahm qilmoq, qo'shniga ozor bermaslik kabi juda ko'plab yaxshi amallarni qilishga buyuradi. Qur'oni karim va hadisi sharifda shunday bir insonga yaxshilik qilishga targ'ib qilinganki, bu yaxshilik evaziga jannat va'da qilingan. Bu esa ota-onaga yaxshilik qilishdir. Dunyoda ota-onaning hurmatini Islomchalik yuqori qo'ygan ta'limot va tuzum yo'qdir. Bu haqda Qur'oni karimda ko'plab oyatlar kelgan. Jumladan, Alloh taolo "Ankabut" surasining 8-oyatida marhamat qilib aytadiki: "Va insonga ota-onasiga yaxshilik qilishni tavsiya qildik." Ushbu oyatdan ko'rinib turibdiki, ota-onasi mo'min bo'lsalar ham, kofir bo'lsalar ham, kim bo'lishlaridan qat'i nazar ularga yaxshilik qilish musulmon farzandning burchi ekan [5]. Shuningdek, Ota-ona masalasida O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasining "Oila" bobida shunday deyilgan: 66-modda. Voyaga yetgan, mehnatga layoqatli farzandlar o'z ota-onalari haqida g'amxo'rlik qilishga majburdirlar.[4] Oila islomda muqaddas bir qo'rg'on sanaladi. Bu qo'rg'on but bo'lsa, jamiyat a'zolari har xil jismoniy, ma'naviy, axloqiy va ruhiy tajovuzlardan himoyalangan bo'ladi. Ayni paytda u ota-ona, jufti halol, farzandlar, aka-uka, opa-singillarni o'z bag'riga olgan farog'at maskani hamdir. Eng chiroyli muomala, hurmat-izzat va mehr-muhabbat oilaga qaratishi lozim. Konstitutsiyada: O'ZBEKISTON RESPUBLIKASINING OILA KODEKS.I Mazkur Kodeksning 5-moddasi. Oila to'g'risidagi qonunchilikning vazifalari oilani mustahkamlashdan, oilaviy munosabatlarni o'zaro muhabbat, ishonch va hurmat, hamjihatlik, bir- biriga yordam berish hamda oila oldida uning barcha a'zolarining mas'ulligi hissi asosida qurishdan, biron- bir shaxsning oila masalalariga o'zboshimchalik bilan aralashishiga yo'l qo'ymaslikdan, oila a'zolari o'z huquqlarini to'sqinliksiz amalga oshirishini hamda bu huquqlarning himoya qilinishini ta'minlashdan iboratdir. [4]

Islom dinining go'zal jihatlaridan yana biri shuki, qo'shni bilan chiroyli muomalada bo'lishi ta'lim beradi. Chunki kishi hayotining osoyishtaligi, baxti, quvonchi ko'pincha qo'shni ila kechadigan aloqalariga ham bog'liq bo'ladi. Nabiy sollallohu alayhi vasallam: "Kim Allohga va oxirat kuniga iymon keltirgan bo'lsa,

qo'shnisiga yaxshilik qilsin", dedilar. Qo'shniga yaxshilik qilish Allohga va qiyomat kuniga iymon keltirgan kishining sifati, belgisi, alomati ekan. Kim Allohga iymon keltirgan bo'lsa, qiyomat kundan umidvor bo'lsa, qo'shnisiga yaxshilik qilishi lozim ekan. Xalqimizda ham, "Qo'shni oshi - qo'shniga qarz", "Qo'shni qo'shnining bozori", "Qo'shni keldi - ko'mak keldi, Et keldi - suyak keldi", "Gilam sotsang, qo'shningga sot, Bir chetida o'zing o'tirasan" degan maqollarning ishlatilishi bejiz emas, albatta. [2] Shuningdek, islom dini buyurgan amallar bilan birgalikda qaytargan amallarni ham sanab o'tish muhim sanaladi. Jumladan, "Poraxo'rlik" xalq tili bilan aytganda, "Korrupsiya" haqida Qonun va din nima deydi? Poraxo'rlik-pora olish, pora berish, bu ishda vositachilik qilish kabi mansabdorlik jinoyatlari. Moddiy boylik yoki mulkiy manfaat evaziga muayyan harakatlarni bajarish yoki bajarmaslik bilan tavsiflanadi. O'zbekiston Respublikasi Jinoyat Kodeksining 210-211-moddalarida "Poraxo'rlik" uchun ma'muriy va jinoiy javobgarlik qay tartibda belgilanishi ko'rsatib o'tilgan. [6] Islom dinida esa: "Mol-dunyolaringizni oralaringizda nohaq - harom yo'llar bilan yemangiz! (Ya'ni, bir-biringizning haqqingizni yemang!) Va (gunoh qilayotganingizni) bilib turib, odamlarning mollaridan bir qismini gunoh - harom yo'llar bilan yeyish uchun (mollaringizni pora qilib) hokimlarga uzatmang! » (Baqara surasi, 188). «Rasululloh sollallohu alayhi vasallam aytdilar. «Bironta hukmda pora beruvchini ham, pora oluvchini ham Alloh la'natlasin» (Tabaroniy rivoyati). [7]

"Ma'rifat" tushunchasi xushmuomalalik, go'zal xulqning asosi hisoblanadi. Aslida mo'minlik ham shu. Mo'min, iymon, omon so'zlarining o'zagi ham bittadir. Arablar yuvosh tuyani "omun" deyishadi. Bu degani u bilan muomala qilayotgan inson tepish, tishlash kabi tuyaga xos ozorlardan omonda. Mo'min ham mana shu fazilatga ega bo'lishi kerak. Payg'ambarimiz Muhammad sollallohu alayhi vasallam: "Qo'lidan, tildan odamlar omonda bo'lgan inson mo'mindir», - dedilar. Musulmonlarga ozor berish va haqorat qilish haqida Alloh taolo marhamat qiladi: "Mo'min va mo'minalarga ular biron gunoh qilmasliklaridan turib ozor beradigan kimsalar ham bo'hton va ochiq gunohni o'z ustlariga olibdilar" (Ahzob surasi, 58). [2] Qonunda esa: O'zbekiston

Respublikasining Ma'muriy javobgarlik to'g'risidagi kodeksi: 41-modda. Haqorat qilish. Haqorat qilish, ya'ni shaxsning sha'ni va qadr-qimmatini qasddan kamsitish — bazaviy hisoblash miqdorining yigirma baravaridan qirq baravarigacha miqdorda jarima solishga sabab bo'ladi. [4]

Xulosa o'rnida shuni aytish mumkinki, daraja – ma'rifatdan, boylik esa ilmdandir. Islom dini inson manfaatlari va jamiyat taraqqiyotiga xizmat qiluvchi har qanday kashfiyot va yangiliklarni yuksak qadrlagan, qo'llab-quvvatlagan.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati.

- 1.Karimov. I.A. Jamiyatimiz mafkurasi xalqni xalq, millatni millat qilishga xizmat qilsin. Biz kelajagimizni o'z qo'limiz bilan quramiz.T.7.,1996. –B.84-102.
- 2.O'zbekiston milliy ensiklopediyasi (2000-2005).
- 3.Islom ensiklopediyasi.
- 4.O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi.
- 5.Qur'oni karim tafsiri.
- 6.<https://constitution.uz/oz/site/search?>
- 7.<https://islom.ziyouz.com>.